

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Höby kyrkoreservat SE0330200

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330200 Högby kyrkoreservat

Kommun: Borgholm

Områdets totala areal: 14,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2015-11-23

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Svenska kyrkan

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9020 - Nordlig ädellövskog

9160 - Näringsrik ekskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: syftet med Natura 2000-området Högby kyrkoreservat är att bevara ett område med lundkaraktär och utveckla fauna och flora som tillhör naturtypen ädellövskog samt utveckla de naturvärden som är knutna till gamla träd.

Motivering: lundartad ädellövskog som hyser höga naturvärden med förekomst av gamla, spärrgreniga ekar. I beståndet finns en rik lav- och svampflora.

Prioriterade åtgärder: frihuggning av gamla, vidkroniga ekar.

Beskrivning av området

Högby kyrkoreservat avsattes 1996 av Växjö stift och reservatet är beläget 250 till 1000 m söder

om Högby kyrka på norra Öland. Området utgörs av en lundartad ädellövskog med ek, lind, alm, lönn och ask med inslag av triviala lövträd som klibbal, asp och björk. Enskifteskartan från 1813 visar att de mellersta delarna av kyrkoreservatet hävdades som äng och att de norra och södra delarna hävdades som betesmark respektive brukades som åker. Under 1940 talet upphörde hävden och området fick utvecklas fritt.

I skogen finns rikligt med gamla, vidkroniga ekar och hassel som bildar ett skuggigt buskskikt. I de fuktigare partierna dominerar al. Området har höga naturvärden och hyser en rik lav- och svampflora, både ljus- och skuggkrävande arter, knutna till gamla träd med lång kontinuitet. Fältskiktet är svagt på grund av skuggan och floran består av tidigblommande arter som vitsippa, gulsippa och tandrot.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Verksamheter m.m. som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

-Produktionsinriktat skogsbruk i området.

-Storskalig avverkning av kringliggande ädellövskogsområden leder till att Högby kyrkoreservat isoleras från andra områden med likvärdiga naturvärden, vilket minskar spridningsmöjligheten för växter och djur knutna till ädellövskog. Isolering försämrar Natura 2000- nätverket och kan på lång sikt leda till att redan hotade arter försvinner p.g.a. t.ex. minskad genetisk variation. Avverkningar kan även leda till uttorkning och konkurrensutsättning för många arter som är knutna till biotopen. (Avverkning av skog utanför Natura 2000- områden är inte förbjuden, men det är samtidigt viktigt att allmän hänsyn tas till skogsmiljöer med höga naturvärden även utanför Natura 2000- områdena.)

- Invandrande gran och främmande trädslag.

- Igenväxning i ekdominerade miljöer med ljus- och värmekrävande arter kan vara ett hot, då miljön blir mer sluten än tidigare.

- Exploatering av området eller förändrad markanvändning

- Igenväxning av gamla ekar

Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärder med tidplan

Gällande regler:

-Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.

-Natura 2000-området är ett kyrkoreservat (avsättningen beslutades 1996-04-26).

Kyrkoreservat bildas av kyrkan på kyrkans egen mark. Reservatsbildningen innebär att kyrkan gör ett frivilligt åtagande att sköta marken enligt skötselplan. Allemansrätten påverkas inte av att

området är avsatt som kyrkoreservat.

Förslag till bevarandeåtgärder för Högby kyrkoreservat:

- För Natura 2000-området som är kyrkoreservat finns en fastlagd skötselplan (1996-04-26).
- I området finns stora spärrgreniga ekar som på sikt kommer skuggas ut och dör i en fri utveckling. Dessa bör prioriteras genom försiktig frihuggning av kronan. Försiktiga röjningar för att upprätthålla och vidga luckor i krontaket bör också göras och därmed säkerställa en förnygring av ek.
- Natura 2000-området berörs av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för ”Träd med särskilda natur – och kulturvärden”. Åtgärdsprogram förordar konkreta och specifika åtgärder för skydd och bevarande av särskilt hotade arter och livsmiljöer. Hänsyn bör tas till dessa.
- Att säkerställa att skogsbruksåtgärder utanför området sker med försiktighet så att områdets naturliga förhållanden inte påverkas negativt. Skogsstyrelsen bör vid behov ge råd eller förelägganden för att bl.a. säkra buffertzoner och undvika markskador och som kan påverka förutsättningarna för naturtypernas typiska arter.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 8,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn. Inget av trädslagen ek, bergesk, avenbok, (var för sig eller tillsammans) eller bok utgör mer än 50% av grundytan.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning.

Naturtypen har en lång kontinuitet som lövträdbärande mark. Betes- eller slåtterbruk har vanligtvis förekommit men områdena är nu igenvuxna. Delar av naturtypen kan pga. av terrängförhållanden, endast varit marginellt påverkade av bete under lång tid.

Naturtypen är mycket artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen * nordlig ädellövskog (9020)

Arealen ska inte understiga 8,7 ha. Skogen har en lundartad karaktär. Den är en blandädellövskog som karakteriseras av åldersvariation i trädskiktet samt av stor diversitet när det gäller slutenhet och artsammansättning. Inslaget av gamla, spärrgreninga ekar är särskilt värdefullt och dessa ekar är viktigt att bevara genom att man frihugger dem från igenväxningsvegetation. I ädelövskogen ska andel ädellövträd och antalet grova träd av olika ädellövträdsdrag bibehållas eller öka. Skogens dynamik ska vara naturlig och ska präglas av långvarig process av succession. Olika störningar, t. ex. stormfällning och insektsangrepp ska utgöra viktiga inslag i skogens dynamik. Substrat som död ved, t. ex. lågor och högstubbar ska vara rikligt förekommande. Ädellövskogen utgör en värdefull miljö för lavar, mossor och svampar. Populationer av för naturtypen typiska, sällsynta och rödlistade arter ska inte minska.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 6,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på torr-fuktig jord, ofta mullrik brunjord. Den underliggande jordarten kan antingen bestå av lera, silt eller grövre, silikatrika jordarter. Naturtypen ligger ofta i sänkor, dalbottnar eller nära vattendrag och i dess miljöer kan gleyhorisonter förekomma i jordmånsprofilen.

Krontäckningen är normalt 50-100 och ek/avenbok (tillsammans eller var för sig) utgör minst 50% av grundytan. Inslag av andra lövträd, ofta alm, ask, lind, lönn och hassel kan förekomma. Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Områden med stor artrikedom med avseende på rödlistade arter knutna till naturtypen kan klassas till näringsrik ek eller ek-avenbokskog även om ett naturskogstillstånd inte hunnit uppkomma efter ett kontinuitetsbrott.

Fältskiktet är örtrikt och vårbloomingen riklig. Lundarter förekommer och risväxter är sällsynta. Bottenskikt saknas oftast helt eller utgörs av ett mycket glest mosstäcke.

Kommentarer

Naturtypen omfattar skogar med ek och/eller ek-avenbok på friska, fuktiga jordar, som kan bestå av såväl lera och silt som grövre, silikatrika jordarter. Inslag av andra lövträd och betydande inslag av hassel kan förekomma. Skogar med lång kontinuitet, rika på epifyter och större inslag av andra lövträd förs till 9020. Den kan vara helt dominerad av ek, men kan också hysa en variation som kan härröra från tidigare markanvändning och naturgivna förutsättningar såsom hydrologi och terrängformer. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort Ainslag av gamla träd. Som ett resultat av tidigare markanvändning, naturliga störningar eller andra åtgärder kan skogen befinna sig i ett yngre successionsstadium med stort inslag av yngre träd.

Svenska undertyper

1. Ek-avenbokskogar
2. Ek-hassellundsskogar

I normalfallet utgör ek/avenbok (tillsammans eller var för sig) minst 50 % av grundytan. I vissa bestånd kan det finnas ett stort inslag av invasiva eller främmande arter såsom gran, bok eller tysklönn, men naturtypen identifieras ändå med hjälp av det tydliga inslaget av ek /avenbok. Alm, ask, lind, lönn och hassel förekommer ofta. Inslaget av trivallövträd kan vara stort till följd av någon form av störning eller tidigare upphörd hävd. I sena successionsstadier är dessa skogar ofta slutna och täta men kan också vara betydligt glesare till följd av störningar.

Fältskiktet är örtrikt och med en tydlig vårblooming. Lundarter förekommer och risväxter är sällsynta. Bottenskikt saknas ofta helt eller utgörs av ett glest mosstäcke.

Även sådan skog som i basinventeringen klassats som utvecklingsmark (vilket innebär att det kan ta 20-30 år innan det utvecklar några större naturskogsvärden) bör anses uppfylla definitionen, om skogen växer på mark med kontinuitet som ädellövskogsmark, samt i anslutning till ekbestånd med högre skyddsvärde.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen näringsrik ekskog (9160)

Arealen ska vara minst 6,1 ha. Ädellövskog präglad av lång trädkontinuitet och åldersvariation. Den styrs av naturlig, storskalig störningspåverkan som t. ex. genom stormfällning och insektsangrepp. Även småskalig störning som t. ex. omkullfallna träd präglar dynamiken. I ädellövskogen ska antalet grova träd av olika trädslag bibehållas eller öka. Gamla ekar ska prioritetas och de ekar som är stadda i igenväxning ska frihuggas. Gran får inte etablera sig i skogsbeståndet. I skogen ska det finnas gott om substrat som död ved och grova barkstrukturer för att gynna bl. a. epifytiska lavar, mossor och svampar. De för naturtypen typiska arters populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt (Källa: basinventeringen).

Dokumentation

ArtDatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län.

Hylander, K., 1993. Våtmarksinventering av Öland. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1994:3.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Kulturmiljövårdens riksintressen i Borgholms kommun. Meddelande 1997:26.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Odlingslandskapet, bevarandeprogram för Borgholms kommun. Meddelande 1995:25.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Öland. Meddelande 1989:14.

Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län. Ängs- och hagmarksinventering, Borgholms kommun. Meddelande 1991:03.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Nyckelbiotopsinventeringen finns på Skogsvårdsstyrelsens hemsida: www.skogsstyrelsen.se.

Klicka på Skogens pärlor. Skötselplan för Högby kyrkoreservat. Avsättningen beslutades 1996-04-26 av Egendomsnämnden i Växjö stift.

Sumpskogsinventeringen finns på Skogsvårdsstyrelsens hemsida: www.skogsstyrelsen.se. Klicka på Skogens pärlor.

Växjö stift. 1996. Sammanträdesprotokoll- Inrättande av kyrkoreservat på prästlönefastigheten Högby 4:1 i Borgholm kommun.

Opublicerat källmaterial

Ängs- och Betesmarksinventeringen 2002-2004.

Ingvarsson, M. Sköselförslag för Naturreseptatet Högby 4:1. Göteborgs Universitet.

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Karta över Natura 2000-habitat i objektet

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
vanlig skogsalm	<i>Ulmus glabra subsp. glabra</i>	CR
desmeknopp	<i>Adoxa moschatellina</i>	NT
matt pricklav	<i>Pachnolepia pruinata</i>	NT
gammelekslav	<i>Lecanographa amylacea</i>	VU
hjälmbrösklav	<i>Ramalina baltica</i>	NT
liten sönderfallslav	<i>Bactrospora corticola</i>	NT
orange pudrad klotterlav	<i>Alyxoria ochrocheila</i>	NT
oxtungssvamp	<i>Fistulina hepatica</i>	NT
hårig jordstjärna	<i>Geastrum melanocephalum</i>	NT
rutskinn	<i>Xylobolus frustulatus</i>	NT

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

Natura 2000-habitat i Högby kyrkoreservat SE0330200

